

(M. L. Albertos Firmat, *Homen. a Barúibar*, 1970, p. 38).

Del caràcter basc d'aquesta arrel ens donen testimoni els pobles d'*Usué* i *Usoz* a Navarra (noms estudiats per Irigaray, 1.ª *Reun. de Top. Pir.*, 162) en un d'aquests tenim el sufix basc -*ue*, i a d'altres hi pot haver l'adj. *otz* 'fred'. Jo ho lligaria també amb una arrel basca *us-/aus-* que significa 'ventisca, borrasca': en el roncalès *usin*, i en el be-nav. i salacenco *auso* combinats per Mitxelena (*Fon. Hi. Vca.*, p. 10, n. 2, 323 i 452). Llavors *Us-o* seria 'ventisca', 'borrasca freda', i la base *US-ITZE* del nostre *Useu* al·ludiria també als cops de vent, que a *Useu* s'han de sentir molt més forts que a *Enseu* i a Gerri, perquè ja és a més altura.

¹ V. *Useu*. — ² Tot i la gran semblança fonètica, no sé si s'hi pot lligar el nom de la ciutat d'Uzès (com vol *AlcM*) prop de Nimes i del Roine, passat que no sigui exacta la forma UCETIUM que li troba antigament Holder (III, 14).

ENSIJA, la Serra d'~

A l'alt Berguedà, massís de més de 2300 alt., que s'estén des de Vallcebre fins a Maçaners i Montcalb,²⁵ ocupant part dels termes de Saldes, Peguera, Bonner, Vallcebre i Fígols. Prop del cim més alt, *Serratvulto*, hi ha el grandióss avenc o «Bòfia» (C. A. Torras, *Pir. Cat.* VI, i VIII, 332), que li ha donat el nom (*DECat*, s. v. *sitja*).

PRON.: *s̄ř̄ə d'ənsīə* (abril 1933); altres vegades he oït simplement «a *ənsīə*» a Guixers, 1933 (xxxviii, 58 ss., a Vallcebre, 95).

MENCIONS ANT. 989: «monte q. dicunt *Siga*», citat junt amb *Lord* (doc. llegit a l'arx. de Solsona);³⁵ 1051: sembla referir-s'hi el nom *Essega* que SerraV. llegí en un doc. relatiu a *Quer* (NL menor te. Bagà) on hi era com afr. d'un indret immediat a Gisclareny (*Gisclaben*) (*Pinós i Mtpl.* III, 103); 1062: «munt de *Siga*» afr. O. d'un alou del te. de Vallcebre, que pel S. afr. amb St. Salvador prop del r. Llobregat, i per l'E. amb St. Llorenç (id. ib., III, 102); 1170: «monte de *Palomera* [cf. *Empalomar*] i de *Ciia* --- *Salzes* --- *Balcebre*» (MiretS., *Templ.*, 152).

En els testimonis següents el nom propi apareix⁴⁵ ja construït amb la preposició que després s'hi ha aglutinat, però sembla que el notari té encara consciència que el mot és apehàtiu, i amb el valor de 'bòfia' o 'sitja'; 1171: «castello de *Sauze* et in *cegia*» (*Cart.* de Poblet, § 185, 302.11); 1171, altre doc.:⁵⁰ «--- cum honore Gauceranni de castello de *Sauze* et in *cegia*» (id., § 186, 304.11); 1186: «honore Gaucerandi de castello de *Sauze* et in *cegia*» (id., § 197); 1198: «castello de *Salzes* et in *cigia*» (id., § 184, 309.11).¹

Si remetem a les altres explicacions donades en⁵⁵ *E.T.C.* II, 9; *Top. Hesp.* II, 180 i *DECat*, s. v. *sitja*, no caldrà que doni més detalls sobre l'aplicació de la variant del mot *sitja* 'la bòfia' característica d'aquesta serra, i a l'aglutinació de la prep. *en*, com en tants NLL d'Andorra, Berguedà, Alt Pallars i Alt Bergue-

dà. Notem, però, especialment la preciosa *e* de les grafies *Cegia*, *Esseja*, dels docs. de 1051, 1171 i 1186, i la *c*, de quasi totes, que confirma l'exactitud de la forma *CĒIA*, trobada com a ètimon del cat. *sitja* en el *DECat*. Veg. també l'art. *La Cisa*.

¹ Lliçó evidentment corrompuda en un document de 1170, que cita CCandi (*Mi. Hi. Cat.* I, 59): «ad Zecentiuia» com afr. de Peguera, Saldes i L'Espà, amb cit. de Castellfraumir i «serra Palomer». Potser s'hi han barrejat *Za Cija* amb *E Cija*, i llegit *t* en lloc de *c*.

Ensulsiada, V. Sossís *Entena*, V. *En-* aglutinat

ENTENÇA

Poblet de la baixa Ribagorça, amb església i poques cases, agre. a Calladrons, al peu de l'antic castell, originari del gran llinatge dels Entences, els poderosos barons catalans, si bé amb terres i drets tant a Catalunya com a Aragó.

PRON. MOD.: *entēnsa* oït 1956, a Entença mateix (xvi, 165-166), així com a Tolba, a Siscar i a Calladrons (xvi, 157 ss., 166-170).

El poblet d'Entença, ara és molt petit: a penes una dotzena de cases, amb una cinquantena d'habitants, totes d'aspecte pobre, però amb un mas d'aire senyorial: m'hi acollí atentament la jove pubilla, i en presentar-se el seu pare, pagès, que tornava de treballar en el camp, li digué la noia: «veu, ixo *siñó* també sap que ací ere un llugà de grans senyors». A damunt es veien les imponents ruïnes del castell, en estat lamentable d'abandonament, per l'Estat i les diputacions centralistes, com s'ha fet pertot, deliberadament, en totes les terres catalanes.

Considerant-me jo més afanyat a recollir la toponímia que a l'observació arqueològica, després de veure amb ràpid cop d'ull les ruïnes del castell i de l'església, vaig sortir amb el vell pagès a recollir la toponímia local des d'un turó immediat: escassa també, perquè el terme d'Entença també és petit.

Es veu que la petitor i manca de ressò administratiu no és novetat recent, car si bé encara Entença formava municipi a principis del S. XIX, ja en els anys 1840, al dicc. de Madoz, no hi ha en absolut un article *Entenza*, ni hi figura el nom en cap variant fonètica; en els que dedica a Calladrons (*Caladrones*) i *Siscar*, tampoc en dona el nom i només esmenta una «ermita»; volent dir l'església d'Entença. El mateix zel dels formidables barons medievals, i de llurs descendents, degué ser causa que el terme quedés reduït: el Castell per damunt de tot: *Sic transit gloria mundi*. Així no es carregaven gaire de pàgesos ni pastors, que no sempre s'avindrien a viure magrament, sense reclamacions. A la llarga els Barons es tornaren... *Medinacelis*, *Arandas*, *Ayalas*, *Montemolinos* etc. Mentre que el pagès ha mantingut orgullósament la llengua i la condició catalanes.

També, però, els vells Entences se sentien catalans